

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Redna vsaka številka in velja s poštno vred in v Mariboru s naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, — List se dopoklika do odpovedi. — Udje „Katastralnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine, — Posamezni list stanejo 10 vin, — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, — Rokopisi se ne vračajo, — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije, — Za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, Inserati se sprejemajo do sreče s jutraj, — Ne zaprite reklamacije so poštnine proste,

Današnja številka obsega 12 strani.

Čenjenim naročnikom! 1. Kdor si »Slov. Gospodarja« po dopisnici naroči, a ne pošlje nič naročnine, dobi od zdaj za naprej samo dve številki »Slov. Gospodarja«; potem se mu pošiljanje lista brezpogojno ustavi. Naj se torej z naročilom ob enem pošlje tudi denar. 2. Tisti naročniki, ki se lista niso plačali do konca leta 1911, bodo dobili pri prihodnji številki na ovitek križ in sicer, kdor je še dolžan za četrt do pol leta 1911, bo imel na ovitku en velik križ; kdor je še dolžan za tri četrt leta, bo imel dva križa in kdor je dolžan za celo leto, bo imel tri križe. Križe bodo naredili na ovitek samo dvakrat, potem pa se list brezpogojno vsakemu ustavi.

3. Kdor nam dolguje morebiti čez eno leto naročnino, tistemu se list takoj ustavi.

4. Ako bi se komu list po krivici ustavil, naj ga reklamira takoj; reklamacije so poštnine proste. Pri reklamaciji nam naj naznanijo, kdaj in pri kateri pošti so plačali naročnino. Mi imamo več položnic, po katerih smo dobili denar, pa imena ni na položnicah, zato ne vemo, kdo nam je denar postal. Upravništvo „Slov. Gospodarja“.

Krščansko socialna zmaga na Dunaju.

Ob lanskih volitvah v državni zbor so krščanski socialci na Dunaju nasproti socialnim demokratom in liberalcem komaj in komaj rešili tri mandate. Pretekli teden so se vršile na Dunaju občinske volitve iz četrtega volilnega razreda, kjer volijo isti volilci kakor za državni zbor. Protiverske stranke so se združile, da bi popolnoma premagale krščanske socialce, toda naskok se jim ni samo ponesrečil, ampak pripetilo se je, da so bili celo pošteno tepeni. Krščanski socialci si niso priborili samo treh mandatov, ampak so vzeli še vrhu tega v osmih okrajih združenim nasprotnikom pestojanke, ki so bile od zadnjih državnoborskih volitev sem v nasprotniških rokah. Od 21 mandatov, ki so bili zadnji teden v volilni borbi,

Salezijanski zavodi.

(Koneo.)

2. Vzgojni in narodnogospodarski pomen salezijanskega zavoda. Duh, ki preveva salezijanske zavode, je duh sv. Frančiška Saleškega, duh ljubezni. Glavni smoter teh zavodov je: pomagati bližnjemu zlasti z vzgojo mladine, varovati jo in nadzorovati v najnevarnejših letih, napeljevati jo k pouku, k delu in k poštenemu življenju. Salezijanska družba deluje zlasti za srednje in ubožnejše sloje, ki so najbolj potrebni pouka in pomoči. Splošna je sodba, da današnje ljudsko šolstvo več ne zadostuje: izmed ljudstva, iz krogov učiteljev in vzgojiteljev, kakor tudi politikov, se sliši glas, da je v ljudskem šolstvu treba preosnove, da današnja ljudska šola ne zadošča svoji nalogi v primeri z žrtvami. A pustimo to poklicanim krogom, opozorimo le na eden veliki nedostatek sedanje šolske postavodaje. Ki se najhujše čuti na deželi. Šolska postava drži mladega človeka na šolski klopi do 14. leta, potem ga pa vrže v vrtnice sveta, prepusti ga samemu sebi, in to v najnevarnejših letih, ko se vzbujajo v mladem človeku strasti, ko ga, neizkušeneza, svet od vseh strani vabi v svoje mreže. Ljudska šola zlasti na kmetih ne poda dovolj strokovne izobrazbe, tudi ne vcepi mlademu srecu ljubezni in veselja do domače grude, in trdega, pa zdravega kmetijskega dela. Tako precejšen del kmetijske moške mladine beži od pluga v mesto in v zadimljene tovarne, kjer se navadno izgubi za kmetijski stan, pogostoma tudi npravno spridi, v naših razmerah tudi narodno odtuji. A tudi ona mladina, ki ostane na očetovem domu, zaide le prepogostoma na kriva pota, se vtopi v alkohol in vlačugarstvu, cerkvi in verskemu življenju se odtuji, od drugod pa tudi

so jih dobili krščanski socialci 11, socialni demokratje 9 in liberalci 1.

Boj za te mandate je bil velikanski. Skozi več mesecev je bilo dan za dnevom na Dunaju vse polno liberalnih in socialističnih zborovanj. Na zborovanjih se je krščansko-socialno stranko zmerjalo, obrekovalo in z lažmi napadalo, kakor še pri nobeni volitvi dosejaj. Vse, kar je protiverskega: framasoni, židje, socialisti, liberalci, vse je bilo pokoncu in vse je skupno marširalo proti krščanskim socialcem. Vse židovsko časopisje je pomagalo v boju proti krščanski stranki. Volilni krik in vik v židovsko-liberalno-socialističnih vrstah je bil tako velik, da je širja javnost že po večini verjela zmagi protiverske misli. Svobodomiselnici so že sanjali o novih časih, ko se bo začel po francoskem in portugalskem načinu brezobziren boj proti katoliški cerkvi.

Toda tudi krščansko misleči volilci na Dunaju tokrat niso mirovali. Pustili so po večini okrajev svoje malenkostne krajevne priprave ter se v slogi in edinstvu pripravljali, da odbijejo sovražni napad. Vsaj to so hoteli ohraniti, kar jim je še ostalo posestnega stanja pri zadnjih državnoborskih volitvah. Tudi krščansko-socialni govorniki so hoteli od zborovališča do zborovališča, navduševali mladošne pristaše, odbijali nasprotna napade ter popravljali liberalno-demokratske laži. Bog je blagoslovil njihovo delo, in tako se je zgodilo, da so si priborili sijajno, nepričakovano zmago. In tudi v tistih okrajih, kjer še niso zmagali, so njihove manjšine velikanske. V prvem okraju je zmagal liberalni kandidat proti krščansko-socialnemu le s 70 glasovi večine, v okraju Finhaus socialni demokrat le s tremi glasovi večine in v Simeringu samo z 200 glasovi večine. Vrhu tega so si osvojili okraj Meidling, ki je bil dozdaj socialno-demokratska trdnjava. V vseh okrajih skupaj so dobili krščansko-socialni kandidati 129.000 glasov, največ med vsemi dunajskimi strankami.

Tudi pri teh volitvah so liberalci in socialni demokratje pokazali, da jim ni nobeno orožje preslabo, o katerem sodijo, da bi jih dovedlo do uspehov. Laži, obrekovanja, nasilstva, podkupovanja, sleparstva, so bile njihove zaveznice. Toda dunajsko ljudstvo se je po lanskem padcu spametovalo in streznilo ter se ni več vsedlo protivercem na limanice. Naučilo se je, da se liberalci in socialnemu demokratu ne sme popolnoma nič verjeti. Nasprotnih govornikov ni hočilo več poslušati, nasprotnim listom ni verjelo ali pa jih sploh ni hotelo čitati. Tako se je obranilo vsake ma-

ne dobi višje spodbude in duševne hrane. Soli odrasli mladini manjka tisto, kar je nekda podajala nedeljska šola, manjka nam nadaljevalnih sol. Novejši čas se skuša ta praznina nadomestiti z društvi. A vsakdo uvidi, da tudi najlepše organizirano društvo ne more podati tega, kar lahko poda strokovna šola. Kakor kažejo vsa znamenja, imajo ravno strokovne šole, zlasti gospodarske, bodočnost. Neki strokovnjak celo priporoča, naj bi vsak sodnji okraj imel svojo nadaljevalno kmetijsko šolo, ki bi podajala potreben pouk, pa tudi vcepjala veselje in ljubezen do kmetijskega dela in stanu. („Tagesspost“ 12. aprila 1912.) V nemški državi so to že davno izprevideli in se je tudi strokovno šolstvo že močno razvilo. Za nas Slovence zlasti veljajo v polnem obsegu besede istega pisatelja, da mora kmetijstvo propasti, če se mu ne ohrani mladi naraščaj.

Seveda bi bila pred vsem dolžnost dežele in države, skrbeti za take šole, a z ozirom na naš politični in finančni položaj na Stajerskem ni misliti, da bi se v doglednem času v tem oziru kaj izdatnega storilo, najmanj pa na korist nam Slovincem. Pomagati si moramo sami, kakor si moremo. Zato je iz narodnogospodarskega stališča salezijanski zavod velikega pomena, ker bo vzdrževal kmetijsko šolo. Vsled velikodušnosti raznih dobrotnikov se je dobilo zemljišče, stavi se roslopje in učne moči redovnikov bodo veliko ceneje kakor v katerikoli drugi šoli. Velikega pomena je tudi, da je šola blizu, obiskovanje zelo oddaljenih sol stane veliko denarja in večkrat se mlad človek v tujini tudi odvadi domu.

In naposled se ne sme prezreti eno, kar se danes rado pozablja: mlad človek potrebuje ne samo pouka, ampak tudi vzgoje. Velika zmeta je, če kdo misli, da mladenič, ki je dopolnil 14. leto, ne potrebuje več vzgoje in ne vodstva. Celo pruski kralj Friderik

lođušnosti ter slo navdušeno v boj po zmago. In zmaga je prišla k njim.

Krščansko-socialna zmaga na Dunaju bi bila pa tokrat še mnogo večja, ako bi ne imela stranka enega, še mnogo večjega pogrška. V prejšnjih časih je premalo skrbel za svoje časopisje. Liberalci in socialni demokratje so imeli celo vrsto židovskih časopisov na razpolago, ki izhajajo po dvakrat na dan, krščansko-socialci pa so imeli le dva lista, v katerih so se lahko branili in govorili k svojim volilcem. Z ozirom na časopisje si nasprotnika v volilnem boju nista bila enakomerna, krščanski socialci so bili slabjši; zato še tudi ni bilo zmage na celi črti. Voditelji izprevidijo ta nedostatek, in zato so na zadnjih zborovanjih, kjer so slavili zmago četrtega volilnega razreda, vspodbujali pristaše, naj storijo več za razširjenje krščanskega časopisja. Kdor dela za krščanski časopis, izvršuje apostolska dela.

Razen volitev iz četrtega volilnega razreda so se vršile tudi volitve iz drugih treh razredov, ki pa nimajo toliko pomena, kakor one iz četrtega, kjer je splošna in enaka volilna pravica. Le v teh se je pokazalo pravo mišljenje dunajskega ljudstva, ki je zopet po ogromni večini krščansko. O volitvah v ostalih razredih poročamo na drugem mestu.

Advokatje, notarji in zakotni pisarji.

Ko se je zadnji teden prvokrat obravnavalo v poslanski zbornici o advokatskem in notarskem redu ter o zakotnih pisarjih, poslali so tudi slovenski poslanci svojega govornika posl. Hladnika v razpravo, ki je izvajal:

Mali posestniki imajo velikokrat opraviti z zemljknižnim uradom, zato je razumljiva njihova želja, naj bi bilo to poslovanje čim ceneje. Vsled tega se je iz srede malih posestnikov ponovno vzdignil klic: Notarijat naj se podržavi. Tudi Hrvaško-slovenski klub je začetkom tega zasedanja stavljal predlog, naj se podržavi notarijat, ker je ta naprava v tej obliki nezmiselnost. Notarji so na eni strani državni uradniki, na drugi strani so pa obrtniki, ki delajo na to, da privabijo čim več ljudstva v svoje pisarne. Vladna predloga se pa ne ozira na to zahtevo, da bi se notarijat podržavil. Notarijat naj ostane, kakor je bil, preduragači se le nekoliko poslovanje, uredba itd. Delovanje se celo razširi. Namerava se bolj pogosto nego dosejaj, zapuščinske obravnave prepuščati notarjem. Ho-

Vel. je to sprevidel in leta 1765. zaukazal, da se morajo popisati vsi tisti, ki so zapustili začetno šolo, pa še niso dovršili 20. leta ter prisilili, da grejo k župniku v nedeljsko šolo. Med 14. in 20. letom se razvijajo in določujejo značaj. Da se pa dobi pravi značaj, je tudi treba naučiti se, premagovati samega sebe. To pa ni mogoče brez verske podlage in vspeh u d e. Kdor količak pozna srce mladine, mora pritrđiti slavnemu vzgojitelju Försterju: Zanesljiv osebnosti značaj tvori le krščanska vest, ki jo varuje in neguje cerkev (Autorität und Freiheit 109). Cerkev je ravna po tem, da vzgaja osebnost vest ter vedno in vedno povdarja višji, duhovni namen človekov, največja moč, ki tvori in ohranja države in — narode. (Str. 108.) Da se človek vzgoji za dobrega državljana, je pred vsem potrebno, da izolika svojo notranjost, svojo vest, to pa ni mogoče brez vzvišenih, verskih skrivnosti. Življenje brez vere je telo brez duše. (Schule und Charakter 206.)

Seveda se dobe dandanes ljudje, ki se silno boje, da ne bi duhovnik opominjal človeka dolžnosti do Boga in svoje neumrjoče duše, in v svoji zaslepljenosti skušajo uničiti vsak vpliv duhovnikov in redovnikov, splohi vsak sled krščanstva. Ali bodo ti osrečili človeštvo? Zgodovina in vsakdanja izkušnja uči ravno nasprotno.

Naj torej prične salezijanska družba izvrševati pri nas isto, kar si je postavil don Bosko za cilj svojega življenja: „Vzgojeval bom dečke, da postanejo dobri državljani tu na zemlji in enkrat srečni prebivalci v nebesih.“

Da se pa to omogoči, naj dobi važno podjetje iskrenih prijateljev in dobrotnikov.

Blagovoljna darila sprejema kot udnino družba „Marijanišče“ v Veržeju, p. Križevci na Sp. Stajerskem.